

Engelska sjukan.

Föreliggande frågelista avser den barnsjukdom, som numera vanligen benämnes engelska sjukan men som i dialekterna i olika delar av landet har haft en mängd olika namn, t.ex. skervan, skivern, valken och riset. Upptecknaren anmodas att genom berättelser om sjukdomen försöka skaffa sig kännedom om allmogens föreställningar rörande sjukdomens uppkomst, om dess symtom samt om de skydds- och botemedel, som använts mot densamma.

1. Hur benämndes engelska sjukan i ortens mål?
2. Är ordet ältan känt i målet? Vad betyder det i så fall?
3. Fanns det mera än ett slag av engelska sjukan? Vad hade man för namn på de olika slagen (jordskever, horskever, likskever, vård-bunden-ris o.s.v.)? Kunde man säga, att barnet var vårdbundet eller hade älyvera eller liknande? Avsåg man därmed någon art av engelska sjukan?
4. Hur yttrade sig de olika formerna av engelska sjukan? Angreps olika kroppsdelar alltefter de olika slagen av sjukdomen? Hur kunde man konstatera, om ett barn hade sjukdomen? Kunde det ske t.ex. genom att man gav akt på barnets ögon?
5. Vidtogos några förebyggande åtgärder mot sjukdomen? Föreskrifter för modern under havandeskapet; eld, stål, påsar innehållande olika ting (vilka.); ej låta någon se barnet naket o.s.v.?
6. Vad ansåg man om orsaken till de olika slagen av sjukdomen? Trodde man, att sjukdomen kunde vara medfödd; troddes den komma ur luft, vatten, jord e.d.? Berodde den på oförsiktighet från moderns sida under havandeskapet? (Jämför punkt 5 ovan). Vållades den t.ex. av troll, av underjordiska väsen, av döda människor? Eller ansåg man, att sjukdomen uppkom av ännu andra orsaker? Vilka? Kunde man taga reda på vad det var, som orsakade sjukdomen? Hur tillgick därvid?
7. Vilka botemedel användes mot engelska sjukan (stulet och hemburet, ben eller mull från kyrkogården, blystöpning, olika slag av rissmorning o.s.v.)? (Obs. att frågorna icke avse andra sjukdomar än engelska sjukan!) Funnos olika medel mot olika former av sjukdomen? Brukade någonting läsas under botningsproceduren?
8. Funnos föreskrifter om att botandet av engelska sjukan skulle ske på särskilt ställe eller vid särskild tidpunkt? Spelade ny eller nedan någon särskild roll? Särskild veckodag? Särskilt antal dagar? Fanns det bestämmelser om vilka personer som skulle delta, om barnets kläder, om procedurens upprepande visst antal gånger e.d.